

Pasningsvejledning Silkeaber

Udgivet af DPS

Dansk Primat Sammenslutning
Foreningen for Exotiske Pattedyr

Med støtte fra Justitsministeriets Dyrevelfærdsfond

Pasningsvejledning for silkeaber

Formålet med denne pasningsvejledning er at sikre at, silkeaber holdes korrekt og at udbrede kendskabet til silkeabehold så flere får glæde ved at holde disse fantastiske dyr, vel at mærke på den rigtige måde, til glæde for både aberne og deres mennesker.

At holde silkeaber er spændende og ikke særligt svært, men visse simple krav skal naturligvis opfyldes for at aberne trives og ejeren får den fulde

glæde af denne hobby. Det er meget spændende og givende at følge med i abernes daglige liv . Al information fra den korte godkendte vejledning er med, men der er tilføjet ekstra information, som vi i DPS, mener er nødvendig/ manglede.

Øverst: Hvidøret silkeabe

Nederst:

Gyldenhåndet tamarin

Abehold i dag

Mange ved ikke hvordan silkeaber holdes i dagens Danmark, og der findes utallige skrøner om hvordan silkeaber holdes. Selv mennesker som holder andre dyr, ved meget sjældent, hvordan silkeaber bliver holdt i dag. Film som Pippi Langstrømpe med aben Hr. Nilsson (som i øvrigt ikke er en silkeabe, men en dødningehovedabe), giver et helt forkert billede af abehold, men præger stadig mange mennesker. Silkeaber er ikke kæledyr men hobbydyr, som holdes som f.eks. visse fuglearter og egern.

De silkeaber som private holder, er ikke indfanget i naturen, men derimod opdrættet igennem talrige generationer under beskyttede forhold. Det er slet ikke nødvendigt at importere dyr fra naturen, silkeaber yngler let hos private.

Der er også skrøner om, at hold af silkeaber er svært, og at aberne nemt bliver syge og dør. Det er heller ikke rigtigt. For rigtig mange år siden havde man ikke den fornødne viden, men i dag ved man alt om f.eks. hvilket foder aberne kræver, vitamin behov m.m. og silkeaber trives, yngler og bliver rimelig gamle, når de er i privat eje, op til ca. 15 år.

Hvidøret silkeabe

De forskellige arter

Der findes ca. 24 arter af silkeaber plus et antal underarter (deles op i mar-mosetter og tamariner), og der opdages fra tid til anden nye arter. De lever naturligt primært i skovområder i Sydamerika.

Hvidøret silkeabe (*Callithrix j. jacchus*) der er ca. 20 cm lang + hale på ca. 25 cm og dværghsilkeabe (*Callithrix* (tidligere *Cebuella*) *pygmaea*) ca. 12 cm + hale på ca. 20 cm er de to mest almindelige arter som private holder.

Paryktamarin

Men der findes også mange andre arter silkeaber hos private, f.eks.

Paryktamarin
(*Saguinus oedipus*)
ca. 23 cm lang + hale
på ca. 35 cm,

Gyldenhåndet tamarin.
(*Saguinus midas*)
ca. 25 cm + hale på
ca. 35 cm samt

Rødbuget tamarin
(*Saguinus labiatus*)
ca. 25 cm + hale på
ca. 35 cm m.f.

Vægten svinger fra ca. 120 gram (dværghsilkeabe) til ca. 450 gram for tamariner som f.eks. rødbuget tamarin.

Silkeaber bliver ca. 10 til 15 år gamle i fangenskab.

Dværgsilkeabe
med unger

Sociale behov

Silkeaber holdes parvis eller i en familieggruppe. Aber må aldrig holdes alene, det strider helt mod deres natur, og de får ikke deres sociale behov opfyldt.

Det anbefales ikke at holde forskellige arter silkeaber sammen.

Man skal ikke tro man får en mere tam silkeabe fordi den holdes alene, det gør man ikke. Tværtimod kan de blive mindre tolerante over for mennesker.

Man kan ikke uden videre sætte forskellige silkeaber sammen. Man begynder med et ubeslægtet ungt par, på ca. et år, eller et voksent avlspaar og deres eventuelle unger.

Det er desuden vigtigt at ungerne ikke tages fra for tidligt. De skal nemlig lære at være forældre, ved at se hvordan forældrene opfoster unger, for selv at kunne blive gode forældre.

Derfor tages ungerne tidligst fra når kuld nr. 2 kan klare sig selv. Så vil de ældste unger typisk være ca. 1 år gamle og kan sælges. Silkeaber føder normalt 2 unger ad gangen, ca. hver 5-6 måned. I en ynglegruppe er det kun de to voksne som yngler, da de udskiller feromoner som undertrykker ungerne pubertet og sikre, at ungerne ikke parrer sig indbyrdes.

Ønsker man ikke at yngle med sine aber, kan man holde to eller flere af samme køn, f.eks. 2 eller 3 brødre.

Lovgivning

I Danmark må nye abeholdere kun holde silkeaber (Callitrichidae). Alle andre arter aber er forbudt at holde for private. Der findes dog private, som lovligt holder andre arter aber. Da abeholdere som før 2003 (hvor den nye dyreværnslov trådte i kraft) havde andre arter aber, kunne mod at opfylde visse krav, lovligt blive ved med at holde disse arter aber.

Derfor kan man godt finde større andre aber end silkeaber hos private abeholdere.

Visse arter silkeaber som f.eks. parykpincheren (*Saguinus o. oedipus*) kræver CITES papirer, da de er på Washington-konventionens liste 1. Det er for at sikre at det ikke drejer sig om vildtfangne aber.

De fleste arter silkeaber er på CITES liste 2. Her kræves der ikke papirer på aberne og de kan frit holdes.

Man kan læse mere om CITES på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside (www.skovognatur.dk).

Indevoliere lavet af 8 almindelige skabe som er bygget sammen, forside med glas-skydelåger. Låger der kan åbnes ud ad, er dog lettere at rengøre.

Krav til en Silkeabe-voliere

De skal holdes i volierer på minimum H200 x D100 x B200 cm til et par (evt. med 1 kuld unger). Grundarealet øges med ca. 10 % pr. ekstra individ. En indendørsvoliere kan med fordel være tilknyttet et udendørsvoliere (indretning som for indeanlægget), som skal være delvist overdækket og afskærmet fra siden, så der både er mulighed for ly og direkte sol. Adgangen til udevolierer kan være en kattelerm. Udevolieren indrettes som indevolieren, dog uden sovekasse. Net på volieren (ude/inde) skal have en maskestørrelse på mellem 19 x 19 mm til 10 x 10 mm. Udevolieren skal have en sluse, så aberne ikke kan undslippe når der åbnes. Foder gives i indevoliere.

Indevolieren laves med faste sider og glas forrest, da aberne (især hvidøret silkeabe) ellers vil tisse ud af buret. Der skal være ventilationsåbninger, for neden og for oven. Øverst monteres en lyskilde som skal være tændt ca. 12 timer hver dag. Sørg for at alle installationer som varmelamper, ledninger o.l. er helt uden for abernes rækkevidde, eller afskærmede, da silkeaber gerne gnaver i alt muligt. Silkeaberne holdes ved alm. stuetemperatur, 18 - 22 grader, og der må gerne være en form for varmekilde (radiator, afskærmet varmekilde eller lignende).

Der skal være rigeligt med klatremuligheder og muligheder for at springe fra gren til gren, gerne naturgrene, hylder og reb (brug hampereb ikke nylon). Grenene skal være af forskellig tykkelse, enkelte tynde som kan gå sig når aberne springer rundt. Der skal være adgang til lige så mange redekasser som voksne individer, idet aberne ynder at skifte soveplads jævnligt. 2 kasser er normalt nok. Redekasserne skal være med målene H25 x D20 x B20 cm (indgangsåbning øverst og ca. 10 x 15 cm). I kassen kan lægges et håndklæde, som nogle aber gerne vil gemme sig i når de skal sove. Let nedtagelige og aflukkelige kasser kan med stor fordel bruges ved indfangning. Som bundlag indendørs kan bruges spåner, flis, visne blade og evt. med avis-papir under. Udenfor kan jord (evt. plantedækket) og flis bruges.

Udevolierer giver aberne nye udfoldelsesmuligheder. Placer gerne volieren i nærheden af en terrasse, så man kan nyde aberne når man er ude.

Rengøring

Skåle til foder og vand rengøres dagligt før hver fodring, madrester fjernes, og inventar som hylder m.m. aftørres ligeledes, så god hygiejne kan oprettholdes.

Silkeaber er ikke renlige og kan ikke lære at tisse et bestemt sted.

Så hele bundlaget eller evt. kun dele af bundlaget skiftes ca. en gang om ugen, behovet for udskiftning af bundlaget er afhængig af hvor stor volieren er og hvor mange aber man har i volieren.

Grene skiftes ud efter behov eller ca. 1-2 gange om året. Man kan vaske af i alm. sæbevand, f.eks. kan man bruge brun sæbe eller sæbspåner, brug dog en meget tynd sæbeopløsning.

Nogle arter silkeaber (marmosetter) som f.eks. Hvidøret silkeabe har en karakteristisk lugt, som bruges ved duftmarkering.

Gylden løveabe

Foder

Alle arter spiser i naturen primært insekter, blomster, frugt, gummi, harpiks og plantesaft. Et godt tilpasset og varieret foder er essentielt, og især D3- og C-vitamin er vigtigt i kosten. Silkeaber skal fodres to gange dagligt, dog skal de altid have adgang til friske silkeabe-foderpiller og rent drikkevand.

Til 2 voksne hvidøret marmosetter, (dværghilkeabe ca. halv mængde, større arter som tamariner gives ca. 50% mere, alle unger op til 6 mdr. gives halv mængde) gives hver morgen 10 g vælling (med 80 ml vand og 4 dråber multivitamin) og ca. 75 g blandet frugt og grønt (spar på fede/søde/syrlige frugter), og eftermiddag gives ca. 25 g blandet sød frugt (med lidt kalk- og mineralblanding og C vitaminpulver). Frugt og grønt kan både serveres i stykker eller hele (varierer helst).

Dagligt suppleres med 1-2 slags (varierende mellem dage) af havregrød, kogte ris, kogt torskerogn, kogt kyllingekød, fiskefrikadelle, rejer, hårdkogt æg, yoghurt, mild ost, katte- eller hundemad, hakket oksekød o.l. Hver 2. dag gives hvert individ ca. 10-20 g akaciegummi og ca. 3-5 insekter.

Dværghilkeaber har generelt brug for mere akaciegummi, springtamariner behøver kun lidt eller intet gummi, tamariner, løveaber og springtamariner har generelt brug for flere insekter. Gammel mad fjernes ved hver fodring. Hver 2. dag (eller 4.-5. dag i delvist lukkede beholdere) udskiftes tørfoderet og beholderne vaskes.

Berigelse

Berigelse er et stort emne, så her skal kun gives et par eksempler. Egernaber er meget aktive og undersøgende og skal have udfordrende anlæg med masser af klatremuligheder og muligheder for at springe. En del af foderet bør fordeles i anlægget og gemmes i hulrum m.v. Desuden kan man opsætte beholdere med gummi arabicum, som de ynder at spise (i naturen bider de hul på barken for at få fat på træernes saft).

Give nye hele foderemner, i stedet for at tilbyde foder som er skåret i stykker. Give aberne adgang til en udevoliere. Indretningen kan skiftes, bundlaget ændres. Give dem et lille vandbassin. Holde andre dyr sammen med silkeaber (f.eks. marsvin). Man kan også prøve at træne sine aber. Her kan f.eks. Klikker-træning bruges. Der findes flere bøger om klikker-træning af andre dyr, og silkeaber kan trænes på samme måde.

Sygdom

Hvis man holder sine silkeaber rigtigt, er det heldigvis meget sjældent at de bliver syge. Vægttab, manglende appetit, dårlig pels og nedsat mobilitet kan være tegn på sygdom. I meget varme perioder om sommeren er det helt almindeligt, at egnaber fælder mere end normalt, men har de tydelige bare pletter eller delvis "nøgne" haler skyldes det typisk, at indeklimaet er for tørt (typisk vinter ved opvarmning; kræver mindst 50-60 % luftfugtighed), eller at deres hud er meget i kontakt med urin (hylde/platforme skal hælde lidt, så urin kan løbe af).

Mangel på D3-vitamin fremkalder engelsk syge (en knoglesygdom), som bl.a. resulterer i misdannede og svage knogler. Sygdommen undgås ved foder rigt på D3, et dagligt vitamintilskud og fri adgang til naturligt sollys. Men det kan selvfølgelig ske, at man får brug for en dyrlæge. Det er dog langt fra alle dyrlæger der kan eller vil behandle silkeaber. Derfor er det en god ide, med det samme at undersøge, hvilken dyrlæge der findes i dit lokalområde, som kan behandle silkeaber. Så man ved hvor man kan få hjælp hvis det bliver nødvendigt.

Dansk Primat Sammenslutning - Foreningen for Exotiske Pattedyr kan henvise til dyrlæger som kan behandle silkeaber.

Håndtering

Silkeaber er ikke kæledyr, de bryder sig simpelthen ikke om at blive håndteret eller kælet, som f.eks. en kat eller en kanin. Men man kan godt have nærkontakt med sine silkeaber, men lad dem komme til dig.

Silkeaber bliver meget hurtigt fortrolige med deres ejer, og springer selv over på ens skulder, eller hvor de nu lander. De kan også finde på at kravle ind under jakken, og man kan måske få lov til at rører/nusse dem lidt med en finger.

Skal man fange en silkeabe, foregår det lettest ved at kunne lukke for deres sovekasse, efter at de er gået til ro. Kassen bliver altid brugt når silkeaber skal sove. Herfra kan de så lukkes over i en anden transportkasse.

Man kan også fange sine silkeaber med et net, men det bliver hurtigt en stressende oplevelse for aberne, og også for den der skal fange dem. Så brug metoden med at lukke for sovekassen.

Sociale behov

Egernaber lever i små familiegrupper bestående af forældreparret med unger fra op til tre kuld. Ved flere grupper skal anlæggene have en tilpas afstand eller adskilles med en ugenomsigtig væg, så konflikter reduceres. De kan i større anlæg holdes med jordlevende, fredelige, robuste dyr (f.eks. marsvin, kaniner, pindsvin, større vagtler). Anlægget skal da tilgodese alle arters naturlige behov, foderet må kun spises af de arter, det er tiltænkt og må ikke kunne forurennes oppefra, og det skal sikres, at arterne ikke generer eller stresser hinanden på nogen måde.

Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation

De kan yngle året rundt og får op til 2 kuld årligt. Normalt yngler kun et (ubeslægtet) par, og de øvrige individer hjælper i stedet med opfostringen af ungerne (yngre søskende, evt. nevøer/niecer). Drægtighedsperioden er 5-5,5 måneder, og allerede 10 dage efter fødslen kan hunnen være parningsklar igen. Der fødes typisk tvillinger, der hver vejer ca. 15-25 g. Efter fødslen bæres de på ryggen af faderen, og senere også af de øvrige individer. Ungerne afleveres kun til moderen, når de skal die. 3 måneder gamle fravænnenes ungerne og begynder mere aktivt at interagere med de andre individer og lære at begå sig socialt. Først som ca. 15-18 måneder gamle er ungerne fuldvoksne og kønsmodne, og herefter vil de normalt forlade deres gruppe for selv at danne en ny familieggruppe. Da alle unger naturligt hjælper med at opfostre yngre søskende og herigennem lærer at være forældre og begå sig socialt, må unger tidligst tages fra deres familie, når det efterfølgende kuld unger er selvstændige.

Rødbuget tamarin

Yderligere oplysninger

Denne vejledning kan ikke komme ind på alle aspekter af hold af silkeaber. Her anbefales det at melde sin ind i Dansk Primat Sammenslutning - Foreningen for Eksotiske Pattedyr (DPS). DPS er landsdækkende og for alle med interesse for silkeaber og andre eksotiske pattedyr. Oprettet i 1988 af en gruppe abe-entusiaster med det formål, at fremme forståelsen for abers adfærd, yngelpleje, kostvaner og sygdomme, specielt med opdræt for øje. I 2012 blev foreningen udvidet, så den nu også beskæftiger sig med andre eksotiske pattedyr end silkeaber.

DPS sælger special foder som silkeabevælling, akacie gummi, abepiller m.m. som er nødvendigt, når man holder silkeaber.

DPS udgiver et medlemsblad 4–5 gange årligt, som indeholder artikler med den nyeste viden om hold og opdræt af eksotiske pattedyr.

DPS afholder også møder, kurser og ture.

DPS kan henvise til dyrlæger som kan behandle silkeaber.

For yderligere information og tilmelding, besøg da foreningens hjemmeside på: www.aber.dk.

Denne pasningsvejledning er for hold af silkeaber, som holdes som hobbydyr.

Silkeaber kan evt. holdes forsvarligt på andre måder end beskrevet i denne pasningsvejledning.

Ver. 1.2014 DPS.

geoffroys marmoset